

**DECIZIA Nr.160**  
**din 14 martie 2017**

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente**

**Publicată în Monitorul Oficial nr.248 din 11.04.2017**

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.363D/2016.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 7 martie 2017, în prezența reprezentantului autorului excepției de neconstituționalitate, doamna Ecaterina Mirea, și cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, în temeiul dispozițiilor art.57 și art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, Curtea a dispus amânarea pronunțării pentru data de 14 martie 2017, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

**CURTEA,**

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Adresa nr.6.308 din 28 martie 2016, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2.444 din 29 martie 2016, în temeiul art.146 lit.d) teza a doua din Constituție și al art.32 din Legea nr.47/1992, **Avocatul Poporului a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente.**

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține că dispozițiile legale criticate, reglementând acordarea rentei agricole viagere numai persoanelor care au solicitat obținerea calității de rentier până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv, contravin principiului neretroactivității legii, prevăzut de dispozițiile art.15 alin.(2) din Constituție. Se susține că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.17/2010 a intrat în vigoare la data de 5 martie 2010, însă reglementează situația juridică a unor persoane la nivelul anului 2009, mai exact 31 decembrie 2009 inclusiv. Printr-o asemenea abordare, subiectului de drept i se solicită practic, la data de 5 martie 2010, să aibă o anumită conduită, încă înainte de intrarea în vigoare a ordonanței de urgență, conduită care nu era prevăzută de norma existentă la acea dată, și anume să fi depus cererea pentru obținerea rentei viagere agricole până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv.

5. Se arată că, în temeiul Legii nr.247/2005, renta viageră agricolă se putea dobândi în condiții relativ restrictive și numai de către anumite persoane prevăzute de ipoteza normei. Plata acestei rente viagere agricole se realizează de către un subiect de drept public, intenția principală a statului în acest sens este de a-i răsplăti pe cei care înțeleg să acționeze în sensul sprijinirii politicilor sale de creare a exploatațiilor agricole eficiente. Ca urmare a adoptării Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010,

persoanele îndreptățite care au depus cereri pentru acordarea rentei viagere agricole după data de 1 ianuarie 2010 „răspund”, de fapt, pentru ceea ce au realizat în cadrul ordinii de drept în vigoare la un moment dat, doar pentru că nu aveau posibilitatea să prevadă o reglementare legală viitoare, prin care se dispunea că solicitarea de obținere a calității de rentier trebuia realizată până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv. Or, în virtutea principiului neretroactivității legii, noul act normativ nu poate afecta cererile depuse de persoanele îndreptățite, în condiții de deplină legalitate, înainte de intrarea în vigoare a acestuia, întrucât o astfel de modificare nu face decât să creeze confuzii în înțelegerea și aplicarea corectă a legii. Mai mult, Legea nr.247/2005, pe lângă faptul că nu a prevăzut un anumit termen în interiorul căruia persoanele îndreptățite să depună cerere pentru obținerea rentei viagere agricole, pentru a da legii un caracter temporar, nici nu a precizat, în mod expres, faptul că sursa din care provine plata sumelor este limitată, ceea ce însemna că măsura instituită avea un caracter permanent. Însă, pentru realizarea unei corecte aplicări a legilor în timp trebuie să se țină seamă atât de prioritatea noii legi față de cea veche, cât și de siguranța raporturilor sociale, care presupune ca acestea să nu fie desființate sau modificate fără un motiv deosebit de ordine socială. În plus, principiul aplicării imediate presupune intrarea în vigoare a noilor dispoziții pentru toate situațiile ale căror efecte nu erau susceptibile să se producă sub imperiul legii vechi.

6. În acest sens se invocă și deciziile Curții Constituționale nr.201 din 13 martie 2007 și nr.13 din 15 ianuarie 2015, potrivit cărora „ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a noii legi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării acestei legi, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. Însă legea nouă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi”.

7. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) și art.33 din Legea nr.47/1992, actul de sesizare a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

8. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens se arată că, potrivit prevederilor art.6 alin.(1) din titlul XI al Legii nr.247/2005, renta viageră agricolă se plătește într-o singură rată anuală, până la data de 30 noiembrie a anului următor celui pentru care aceasta este datorată. Rezultă că noua reglementare s-a aplicat efectelor produse de situații juridice formate până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv, astfel că, după data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010, a putut fi acordată o rentă viageră agricolă pentru anul 2009, până la data de 30 noiembrie 2010. Prin urmare, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.17/2010 nu are caracter retroactiv, întrucât aceasta vizează, în opinia Guvernului, încetarea acordării rentei viagere agricole pentru anul 2010. De aceea, actul normativ menționat nu încalcă art.15 alin.(2) din Constituție.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

#### CURTEA,

examinând actul de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile reprezentantului autorului excepției de neconstituționalitate, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) teza a doua din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10, 29, 32 și 33 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.147 din 5 martie 2010, care au următorul cuprins:

*„Articol unic. — După articolul 18 din titlul XI «Renta viageră agricolă» din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.653 din 22 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare, se introduce un nou articol, articolul 19, cu următorul cuprins:*

*«Art. 19. — Prevederile prezentului titlu se aplică persoanelor care au solicitat obținerea calității de rentier până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv»”.*

12. Textul constituțional invocat în susținerea excepției de neconstituționalitate este cel al art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, prin titlul XI al Legii nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.653 din 22 iulie 2005, s-a instituit renta viageră agricolă în scopul concentrării suprafețelor agricole în exploatații eficiente impuse de necesitatea modernizării agriculturii României și compatibilizării acesteia cu agricultura din țările membre ale Uniunii Europene

[art.1 alin.(1)]. Obiectul rentei viagere agricole îl constituie terenurile cu destinație agricolă situate în extravilan [art.1 alin.(2)]. Renta viageră agricolă reprezintă, potrivit art.2 din lege, suma de bani plătită rentierului agricol care înstrăinează sau arendează terenurile agricole extravilane aflate în proprietatea sa ori încheie acord cu investitorul, cu respectarea prevederilor art.4 alin.(1<sup>3</sup>) din Legea nr.1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr.18/1991 și ale Legii nr.169/1997, cu modificările și completările ulterioare. Renta viageră agricolă este personală, netransmisibilă și încetează la data decesului rentierului agricol [art.7 alin.(1)]. Renta viageră agricolă se plătește într-o singură rată anuală, până la data de 30 noiembrie a anului următor celui pentru care aceasta este datorată [art.6 alin.(1)].

14. Rentierul agricol poate fi persoana fizică în vârstă de peste 62 de ani care, de la data intrării în vigoare a titlului XI, nu are și nu va deține în proprietate, cumulate în timp, mai mult de 10 ha de teren agricol extravilan, pe care le înstrăinează prin acte între vii sau le arendează, total ori parțial [art.9 alin.(1)]. Rentier agricol este și persoana fizică în vârstă de peste 62 de ani căreia i s-a validat cererea de reconstituire a dreptului de proprietate potrivit legilor fondului funciar și optează pentru despăgubirile plătite de către investitor, încheind cu acesta un acord [art.9 alin.(2)]. Rentier agricol este și persoana pensionată pe caz de boală, gradele I și II, care, chiar dacă nu a împlinit vârsta de 62 de ani, își dovedește incapacitatea de a munci cu decizie de la comisia de expertiză medicală, pe care o va prezenta în fiecare an la vizarea carnetului de rentier, cu excepția celei ce aparține categoriei persoanelor care nu mai sunt supuse examenului anual, iar în decizie se consemnează „nerevizibil”, și care înstrăinează prin acte între vii, arendează terenuri agricole extravilane aflate în proprietate sau încheie acord cu investitorul [art.9 alin.(3)]. Pentru a deveni rentier pot fi înstrăinate sau arendate numai terenurile care după anul 1990 nu au făcut obiectul altei înstrăinări prin acte între vii [art.10].

15. În acest context normativ, noile prevederi ale art.19 din titlul XI al Legii nr.247/2005, astfel cum acestea au fost introduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.17/2010 **la data de 5 martie 2010**, stabilesc că renta viageră agricolă se acordă numai persoanelor care au solicitat obținerea calității de rentier până la data de 31 decembrie 2009 inclusiv. Prin urmare, persoanele care au solicitat renta viageră agricolă în perioada 1 ianuarie—4 martie 2010, respectiv de după 5 martie 2010 sunt excluse de la beneficiul acestui drept legal. Având în vedere cele de mai sus, Avocatul Poporului apreciază că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.17/2010 s-a aplicat retroactiv pentru perioada **1 ianuarie—4 martie 2010**.

16. Cu privire la principiul neretroactivității legii, Curtea a statuat că, „după intrarea în vigoare a Constituției din anul 1991, neretroactivitatea a devenit un principiu constituțional și deci nici legiuitorul nu poate adopta acte cu încălcarea lui. Suntem în prezența unei reguli imperative de la care nu se poate deroga în materie civilă [...], indiferent dacă este vorba de legi materiale sau legi procesuale. Deci, chiar și în ipoteza în care legiuitorul ar dori în mod justificat să înlăture sau să atenueze unele situații nedrepte, nu poate realiza acest lucru prin intermediul unei legi care să aibă caracter retroactiv, ci trebuie să caute mijloacele adecvate care să nu vină în contradicție cu acest principiu constituțional” [Decizia nr.9 din 7 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.326 din 25 noiembrie 1994]. De asemenea, „o lege devine obligatorie numai după publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, ea rămânând în vigoare până la apariția unei alte legi care o abrogă în mod explicit sau implicit. Prin urmare, ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a noii legi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării acestei legi, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. A decide că prin dispozițiile sale legea nouă ar putea desființa sau modifica situații juridice anterioare, existente ca o consecință a actelor normative care nu mai sunt în vigoare, ar însemna să se încalce principiul constituțional al neretroactivității legii civile. Însă legea nouă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi” [Decizia nr.409 din 4 noiembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.848 din 27 noiembrie 2003, Decizia nr.830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.559 din 24 iulie 2008, sau Decizia nr.437 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.685 din 7 noiembrie 2013].

17. Raportat la cauza de față, Curtea reține că, în preambulul ordonanței de urgență analizate, se arată că aceasta a fost adoptată având în vedere prevederile Tratatului dintre Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germană, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană, semnat de România la Luxemburg la 25 aprilie 2005, ratificat prin Legea nr.157/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.465 din 1 iunie 2005, referitoare la ajutoarele de stat existente care trebuie încetate sau modificate pentru a respecta

reglementările comunitare în domeniu, precum și faptul că renta viageră agricolă face parte din categoria ajutoarelor de stat existente și comunicate Comisiei Europene conform Tratatului de aderare, anexa V, capitolul 3, punctul (b) „Agricultură”. În consecință, „ținând seama de faptul că ajutoarele de stat existente au putut fi acordate pe o perioadă de tranziție de 3 ani, se impune reglementarea drepturilor celor 95.147 de persoane care au solicitat obținerea calității de rentier până la 31 decembrie 2009, prin continuarea acordării sprijinului aferent, precum și aprobarea în regim de urgență, deoarece conform prevederilor legale beneficiarii au obligația de a se prezenta la vizarea carnetului de rentier în primele 6 luni ale anului, pentru acordarea efectivă a sprijinului”.

18. Din cele de mai sus, rezultă că Guvernul a adoptat ordonanța de urgență criticată pentru a se conforma Tratatului de aderare, în condițiile art.148 alin.(4) din Constituție, și a limitat astfel dobândirea calității de rentier agricol pe o perioadă de 3 ani de la data aderării, respectiv 31 decembrie 2009. Cu alte cuvinte, depunerea cererilor în această perioadă îndreptățește acordarea calității de rentier agricol, fără a se încălca prevederile Tratatului de aderare; odată dobândită calitatea de rentier agricol, renta viageră plătită de stat se acordă până la data decesului rentierului agricol sau a depășirii cotei de 10 ha prescrise de lege, chiar și după 31 decembrie 2009.

19. În acest context, Curtea constată că ordonanța de urgență a intrat în vigoare la data de 5 martie 2010, așadar ulterior datei de 31 decembrie 2009, și, pentru ca statul român să se conformeze obligațiilor rezultate din Tratatul de aderare, a blocat accesul la dobândirea calității de rentier agricol cu începere de la 1 ianuarie 2010, fără ca, până la intrarea în vigoare a ordonanței de urgență, să fi existat, din punct de vedere normativ, condiționări temporale exprese sau implicite cu privire la depunerea solicitării de către persoanele îndreptățite, acestea, prin urmare, având vocația de a dobândi calitatea de rentier agricol.

20. În consecință, Curtea reține că în perioada 1 ianuarie—4 martie 2010, persoanele care au solicitat acordarea rentei viagere aveau o vocație pentru obținerea acesteia, însă, în urma intrării în vigoare a ordonanței de urgență criticate, nu au mai putut dobândi calitatea de rentier agricol, întrucât legiuitorul delegat a operat o modificare esențială în privința acordării calității anterior menționate, iar în temeiul acestei modificări persoanele în cauză au fost în mod retroactiv lipsite de vocația pe care o aveau la momentul depunerii solicitării. În aceste condiții, Curtea constată că actul normativ criticat a depășit, în mod nepermis, domeniul său propriu de aplicare din punct de vedere temporal, încălcându-l pe cel propriu Legii nr.247/2005. Rezultă astfel că actul normativ criticat modifică în mod esențial regimul juridic aplicabil cererilor depuse în perioada 1 ianuarie—4 martie 2010, așadar, într-un interval de timp anterior intrării sale în vigoare, în condițiile în care ordonanța de urgență criticată nu putea modifica regimul juridic creat prin depunerea cererii decât cu încălcarea principiului *tempus regit actum* și a dispozițiilor constituționale cuprinse în art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii [a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr.830 din 8 iulie 2008, precitată]. În consecință, Curtea constată că soluția legislativă cuprinsă în articolul unic al Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente care exclude aplicarea prevederilor titlului XI al Legii nr.247/2005 în privința persoanelor care au solicitat obținerea calității de rentier agricol în perioada 1 ianuarie—4 martie 2010 încalcă dispozițiile art.15 alin.(2) din Constituție.

21. Așadar, decizia Curții redă vocația persoanelor în cauză de a dobândi calitatea de rentier agricol în condițiile respectării Tratatului de aderare, însă, dacă există neconcordanțe între Legea nr.247/2005 și Tratatul de aderare, va avea prioritate cel din urmă, revenind autorităților administrative cu atribuții în domeniu, precum și instanțelor judecătorești competența de a decide în acest sens [art.148 alin.(2) și (4) din Constituție].

22. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1—3, al art.11 alin.(1) lit.A.d), ale art.29 și art.32 și 33 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului și constată că soluția legislativă cuprinsă în articolul unic al Ordonanței de urgență a Guvernului nr.17/2010 pentru completarea titlului XI „Renta viageră agricolă” din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente care exclude aplicarea prevederilor titlului XI al Legii nr.247/2005 în privința persoanelor care au solicitat obținerea calității de rentier agricol în perioada 1 ianuarie—4 martie 2010 este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 14 martie 2017.